

Yrd. Doç. Dr. Pınar ALTINOK ORMANCI

Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

ZARARI AZALTMA KÜLFETİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR.....	XVII
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

Zararı Azaltma Külfetinin Temel Özellikleri ve Doğması İçin Aranılan Şartlar

§1. Zararı azaltma külfetine genel bakış	7
I. Zararı azaltma külfetinin anlamı ve uygulama alanı	7
II. Zararı azaltma külfetinin varlık nedeni	13
III. Zararı azaltma külfetinin hukuki niteliği	15
A. Borç ve külfet ayrımı.....	15
B. Zararı azaltma ödevinin borç-külfet ayrımı çerçevesinde değerlendirilmesi.....	17
IV. Zararı azaltma külfetinin hukuki dayanağı.....	19
§2. Çeşitli hukuk sistemlerinde zararı azaltma külfeti	23
I. Uluslararası metinlerde	24
A. Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Viyana Antlaşması (CISG). 24	

1. CISG'in uygulama alanı.....	24
2. CISG'da zararı azaltma külfeti.....	25
B. Uluslararası ticari sözleşmelere ilişkin Unidroit ilkeleri.....	27
1. Unidroit ilkelerinin hukuki niteliği ve uygulama alanı.....	27
2. Unidroit ilkelerinde zararı azaltma külfeti	28
C. Avrupa Sözleşme Hukuku İlkeleri	31
1. Avrupa Sözleşme Hukuku İlkelerinin uygulama alanı.....	31
2. Avrupa Sözleşme Hukuku İlkelerinde zararı azaltma külfeti	32
II. Kıta Avrupası hukuk sistemleri.....	33
A. Türk – İsviçre hukukunda.....	33
1. TBK ve İBK'nın genel hükümlerinde düzenleniş tarzı.....	33
2. TBK ve İBK'nın özel hükümlerinde düzenleniş tarzı.....	34
a. Satım sözleşmesinde	34
b. Kira sözleşmesinde	36
c. Hizmet sözleşmesinde.....	39
B. Alman hukukunda	40
C. Fransız hukukunda.....	41
III. Anglo- sakson hukukunda.....	44
§3. Zararı azaltma külfetinin doğması için aranan şartlar	47
I. Sorumluluk doğuran bir fiilin varlığı	48
A. Sorumluluk doğuran fiilin gerçekleşmesi, zararın meydana gelmesi ve zararı azaltma külfetinin doğma anı.....	48
1. Sorumluluk doğuran fiilin gerçekleşmesi ve zararın meydana gelmesi.....	48
2. Zararı azaltma külfetinin doğma anı	50
a. Sorumluluk doğuran fiilin meydana gelmesinden önce alınan önleyici tedbirler	51
b. Sorumluluk doğuran fiil meydana geldikten sonra alınan önlemler	54
B. Zarar verenin kusurunun ağırlığının, zararı azaltma külfetinin değerlendirilmesinde rol oynayıp oynamayacağı sorunu.....	58

II. Zarar görenin zarar verene karşı dava yoluna başvurusu.....	61
A. Tazminat talebi	61
B. Aynen ifa talebi.....	63
1. İsviçre ve Türk doktrini ile uygulamasında sorunun çözümü.....	64
a. İsviçre doktrini ve uygulamasında	65
b. Türk doktrini ve uygulamasında	68
2. Uluslararası metinlerde sorunun çözümü	69
a. Viyana Satım Sözleşmesinde	69
b. Avrupa Sözleşme Hukuku İlkeleri (PECL) ve Unidroit ilkelerinde	70
3. Değerlendirme	71
III. Zarar görenden alması beklenen makul önlemlerin bulunması.....	73
A. Önlemlerin makul olup olmadığının değerlendirilmesinde dikkate alınacak hususlar	74
1. Zararı azaltmanın beklenebilirliği	74
a. Beklenebilirliğin tespitinde temel dayanak.....	74
b. Somut olayın objektif ve sübjektif şartları.....	75
c. Beklenebilirliğin sınırları	80
aa. Zarar görenin korunması.....	80
bb. Üçüncü kişilerin korunması	81
2. Zarar verenin sorumluluk doğuran fiilden sonraki davranışları	81
a. Zarar verenin zararı azaltma külfetine uygun hareketi ...	82
b. Zarar verenin zarar görene bilgi verme ve tavsiyelerde bulunma ödevi.....	83
B. Makul önlemlerin alınmamasının zarar görenin kusuru olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorunu	84
1. İhmalin değerlendirilmesinde ölçüt	86
2. Zararı azaltma külfetine aykırı hareketin kusur olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği	89
C. Makul önlemlere ilişkin masraflar	93

1. Farklı türden zararı azaltma önlemleri.....	93
a. İcrai önlemler.....	93
b. Kaçınma önlemleri.....	97
2. Zararı azaltmaya yönelik önlemlerin masraflarının zarar verenden avans olarak talebi meselesi.....	98
a. Doktrinde ileri sürülen görüşler	99
b. Değerlendirme	103

İkinci Bölüm

Zararı Azaltma Külfetinin Sonuçları ve Türk Hukukundaki Özel Görünümleri

§4. Zararı azaltma külfetinin ihlalinin etkisi: Zararın hesaplanmasında mı yoksa tazminatın belirlenmesinde mi rol oynar?	107
I. Doktrinde ileri sürülen görüşler	109
A. Tazminatın hesaplanmasındaki etken.....	109
B. Zararın belirlenmesindeki etken	109
C. Karma etken	111
1. İlliyet bağının kesilmesi ölçütü	111
2. Mevcut ve müstakbel zarar ayırımına dayanan ölçüt.....	114
II. Bu görüşlerin ortaya çıkardığı farklı sonuçlar	114
A. Sorumluluğun paylaştırılması açısından sonuçlar	115
B. Sosyal sigortalar hukuku açısından sonuçlar	116
III. Türk ve İsviçre uygulamalarında kabul edilen görüşler.....	119
A. Yargıtay kararlarında zararı azaltma külfeti.....	119
B. İsviçre Federal Mahkeme kararlarında zararı azaltma külfeti...	122
IV. Değerlendirme	124
§5. Zararı azaltma külfetine uygun hareket edilmesinin sonuçları	128
I. Makul önlemlere ilişkin masrafların zarar verene yüklenmesi.....	129

A. Önlemler başarıyla sonuçlanırsa.....	129
B. Önlemler başarıya ulaşmazsa	130
II. Makul önlemleri aşan, daha büyük bir özenin gösterilmesi neticesinde alınan önlemlerin masrafları	131
III. Makul olmayan önlemlerin masrafları	132
§6. Zararı azaltma külfetinin ihlalinin sonuçları.....	133
I. Tazminat miktarının belirlenmesi açısından	133
II. Çeşitli hakların kaybı veya sınırlandırılması açısından	134
A. Aynen ifa talebi.....	135
1. Genel olarak.....	135
a. Aynen ifa talebinin zararı azaltma külfeti çerçevesinde sınırlandırılması.....	139
B. Sözleşmeden dönme hakkı.....	146
1. Genel olarak.....	146
2. Sözleşmeden dönme hakkının zararı azaltma külfeti çerçevesinde sınırlandırılması.....	147
C. Ayıptan doğan bedelde indirim hakkı.....	153
§7. Zararı azaltma külfetinin sorumluluk hukukundaki görünümleri	155
I. Bedensel zararda.....	156
A. Tıbbi tedaviye yönelik önlemler.....	157
1. Tedavi olma ödevi	157
a. Objektif ölçütler.....	161
b. Sübjektif ölçütler.....	166
2. Tedavi masraflarını ve buna bağlı diğer masrafları makul seviyede tutma ödevi	170
a. Tıbbi tedavi masrafları	170
b. Zarar görenin bakım ve yakınlarının ziyaret masrafları	173
aa. Bakım masrafları	173
bb. Yakınlarının ziyaret masrafları	178
B. Yeni duruma uyum sağlamaya yönelik önlemler	181
1. Kazanç kaybını azaltmaya yönelik önlemler	181

2. Çalışma gücü kaybından doğan sonuçları azaltmaya yönelik önlemler	182
a. Kalan çalışma gücüyle eski işini sürdürme	184
b. İş veya meslek değiştirme	184
aa. Somut olayın özellikleri çerçevesinde zarar görenin yeni mesleğe uyum sağlama imkanı.....	185
bb. Kayda değer kazanç artışı sağlama imkanı.....	187
c. İşinde üçüncü kişilerin yardımından faydalanma	188
d. Ev işlerini yapamamaktan dolayı zarara uğrayanın başvurabileceği önlemler.....	189
C. Yansıma yoluyla destekten yoksun kalanların başvurması gereken önlemler	191
II. Mala gelen zararda	194
A. Eşyanın tamiri.....	195
B. İkame eşya temini	196
C. Hasarlı eşyayı kullanmaktan kaçınma	197
§8. Zararı azaltma külfetinin sözleşmeye aykırılık halindeki görünümleri	198
I. Satım sözleşmesinde satıcının ve alıcının zararı azaltma külfeti	198
A. İkame alımı	199
1. İkame alımı çerçevesinde zararın hesaplanmasında zararı azaltma külfetinin rolü	201
a. İkame edilen malın niteliği	203
b. İkame tarihi	206
c. İkame fiyatı	212
aa. Somut yöntemde dürüstlük kuralına uygun olarak ödenen bedel.....	212
bb. Soyut yöntemde malın piyasa değerinin esas alınmasına ilişkin özellikler.....	215
d. İkame yeri.....	221
2. Yoksun kalınan kâra dayalı zararın hesaplanmasında zararı azaltma külfetinin rolü	222
a. Genel olarak yoksun kalınan kâra dayalı zarar hesabı ...	222

b. Yoksun kalınan kâra dayalı zarar hesabında ikame alımı yapma külfeti.....	225
aa. Fiilen yapılan yeniden satışa dayalı yoksun kalınan kâr hesabı.....	225
bb. Varsayımsal yeniden satışa dayalı yoksun kalınan kâr hesabı.....	229
B. İkame satımı	230
1. Genel olarak	230
2. Gerçek veya varsayımsal ikame satımında (TBK md. 236/II ve 236/III'e dayalı zarar hesabında) zararı azaltma külfetinin rolü.....	232
a. İkame satım tarihi	233
b. İkame satım fiyatı.....	234
c. İkame satım yeri.....	236
3. TBK md. 236/I çerçevesinde genel hükümlere dayalı zarar hesabında zararı azaltma külfetinin rolü	236
II. Borçlunun kusursuz ifa imkânsızlığını alacaklıya bildirme ve önlem alma yükümlülükleri (TBK md. 136/III).....	237
1. Yükümlülüklerin içeriği.....	238
2. Yükümlülüklere uymamanın sonucu	241
III. Kira sözleşmesinde	242
1. Kiracının ayıpları bildirme yükümlülüğü.....	242
2. Kiralananın sözleşmenin sona ermesinden önce geri verilmesi halinde zararı azaltma önlemleri	243
IV. Hizmet sözleşmesinde.....	249
SONUÇ.....	253
BİBLİOGRAFYA	263